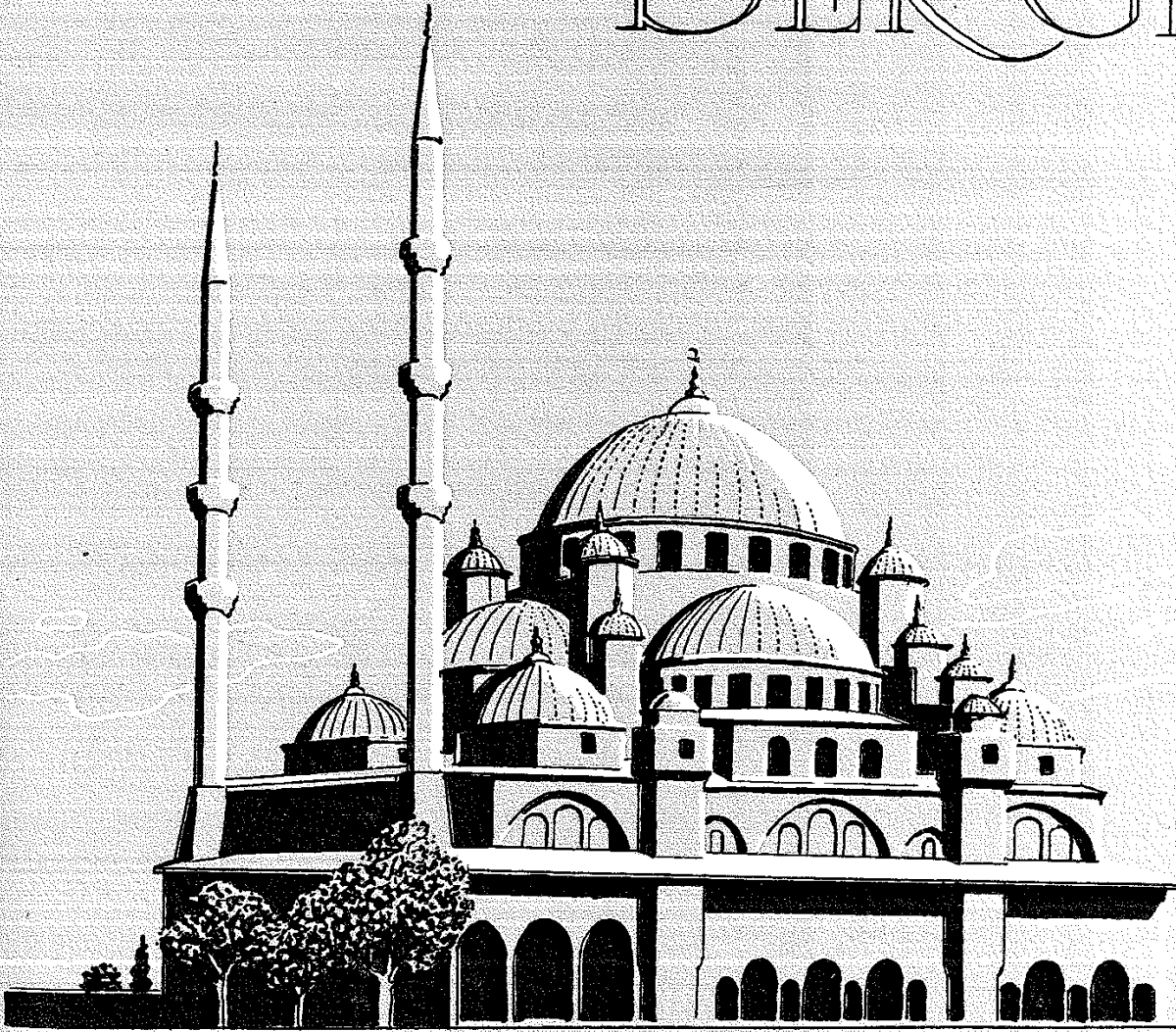

Diyanet

İŞLERİ
BAŞKANLIĞI

DERGİSİ

DİNİ - AHLÂKİ - EDEBİ - MESLEKİ AYLIK DERGİ

5. Cilt

Temmuz 1966

7. Sayı

İnsanlar yaşamak için pek çok ve çeşitli şeylere muhtaç olduklarından bir arada bulunmak ve toplu yaşamak zorundadırlar. Bundan dolayıdır ki, insanlar, en küçük topluluk olan âileden başlayarak mahalle, köy, kasaba ve şehirler kurmuşlar, bunlardan da millet topluluğunu meydana getirmişlerdir. Nitekim Hucurât Sûresinin 13. âyetinde şöyle buyrulmaktadır: “Sizleri kabileler, milletler haline getirdik ki birbirinizle tanışıp anlaşasınız, sizin Allah (C.C.) katında en değerliniz sakınıp korunmanızdır.” İnsanlar büyüklü küçüklü birtakım topluluklar halinde yaşamak zorunda olduklarına göre bu yaşayışın bir nizâmı bir düzeni olması da zaruridir. Toplu yaşamak, yardımlaşma esasına dayanır; Yardımlaşmak ise, ihtiyaçları kolayca elde etmeyi, dolayısıyla dünyada huzurlu bir hayata kavuşmayı Âhirette de ebedî saâdet ve selâmete ermeyi sağlar.

İnsanın çok arzu ettiği maddî ve mânevî refahı temin için, bir düzen içinde bulunması, kimseyi rahatsız etmeden haklara riâyetkâr olarak yaşaması lâzımdır.

İşte her şeye asıl ve devamlı nizâm ve düzenini veren ve Rabbi'lâlemi'n olan ALLAH, insanların yaşayışı için gerekli esasları bir bir vaz etmiş. Bu esaslara riâyet ettikçe de rahat yaşamının ve böylece ebedî saâdetin sağlanacağını bildirmiştir.

Beşeriyet, ilk insan Hazret-i Âdem'den itibaren çeşitli hayat safhalarına uğradıktan ve nurlu merhaleler aştıktan, artık hayatın sırlı kapılarını açmağa gücü yeter, tatbikatçı bir unsur haline geldikten sonra Cenâb-ı Hak onlara mükemmel bir düstur olan son kitap Kur'an-ı Kerîm'i göndermiş ve onda her türlü lüzumlu esaslara işaret etmiştir.

İnsanları insanca, pâk ve selim fitratına uygun bir şekilde yaşamaya çağırın hükümlerle dopdolu olan mukaddes kitabın maddelerinden de toplu yaşama kuralları demek olan muâşerat âdâbı ve ahlâk kaideleri doğmuş bulunmaktadır.

Hemen şu hususa işaret etmek yerinde olur ki : Şimdiye kadar hangi milletten olursa olsun bir çok yazarlar tarafından yazılıp toplumlara sunulan muâşeret kitaplarının ana kaynağı mukaddes kitaplar ve bunların hükümlerini içine alan ve bu fâni âlemin devamı müddetince hayat şartları ne kadar değişirse değişsin her türlü ihtiyaca cevap verecek olan, Kur'an-ı Kerîm olduğu şüphe götürmez bir hakîkattir. Bu hakikatları sırasıyla birer birer sayıp dökecek ve bu suretle İnşâ-Allah dâvâmızı kesin olarak isbata çalışacağız.

Bu hususlara böylece işaret ettikten sonra esas konuya gelmiş olu-

yoruz. Muâşeret; karışmak kaynaşmak, hoşgörmek, hoş geçinmek mânâlarına geldiği gibi bir bakıma (görgü) demektir. İslâm'da görgü ise, dâima ahlâk kaidelerine dayanır. Meselâ! İslâm göreneğine göre "büyüklere saygı" başta gelen bir muâşeret âdâbıdır. Bu aynı zamanda millî bir muâşerettir. Binaenaleyh her milletde muâşeret ayrı ayrıdır. An'ane birliği demek olan muâşeretin, milletler arası bir kaide olarak kabul ve mütalâası hiç bir zaman doğru olamaz. Muâşeretin kaynağı ya millîdir, ya dinîdir. Bu kaynaklardan hangisini kabul edersek edelim Garb'ın muâşereti hiç bir zaman bizim muâşeretimizle bağdaşamaz.

Bizim muâşeretimizle bağdaşmadığı gibi milletlerin muâşereti de (bazı noktalarda birleşse bile) birbirleriyle birleşemez. Nitekim : Bir Fransız için patetesi bıçakla kesmek normal görüldüğü halde bir Alman için ayıp sayılan bir gelenek ve görenektir. Bu misal, buna benzeyen bir çok misallerle çoğaltılabilir. Bundan da anlaşılıyor ki Garb'lı milletler arasında bile görgü ve an'ane birliği olamayınca Şark ile Garb'ı bu bakımdan birbiriyle birleştirmeye özenmek, boş ve muvakkat bir çabadan ibaret kalacağı pek tabiidir. Bu çaba, yekdiğeriyle tabiatı icâbı birleştirilmesi kâbil olmayan iki maddeyi terkip etmeye özenmekten başka bir şey değildir.

Bugünün anlayışına göre muâşeret kâideleri milletlerarası bir davranıştır. Halbuki milletlerarası zannettiğimiz muâşeret kâideleri, Fransız millî muâşeretinden başka bir şey değildir. Yukarıda temas ettiğimiz gibi "Muâşeret" esas itibariyle ahlâk kâidelerinin ta kendisidir. Ahlâk kâidelerinin kaynağı ise mukaddes kitaplar ve onların mütemmimi ve mükemmeli olan Kur'ân-ı Kerîm'dir. Avrupa reform ve rönesans maksadıyla mukaddes kitapları günün modasına, çabasına göre tahrîf ederken ibadet esaslarını değiştirdiği gibi toplumu ilgilendiren ahlâk kâidelerini ve dolayısıyla muâşeret kurallarını da işine geldiği şekilde değiştirmiş bulunmaktadır.

Bir Müslüman sevdiğini Allah için sever, yediğini de Allah için yerer. Ve yine "bir Müslüman, kendisi için sevdiğini diğer bir Müslüman kardeşi için de sevmedikçe tam ve olgun bir Müslüman olamaz." hadîsine sadakat göstermek esası, İslâm umdelerinden olduğu halde Hristiyan Dinine mensup bir Garb'lıda böyle bir duygu ve düşünce aramak mümkün değildir.

Bununla beraber herhangi bir Garb'lıda güzel ahlâk esaslarına dayanan bir muâşeret kâidesine rastlanmış ise, bu mutlaka İslâm görenek ve geleneğinden alınmış bir davranıştır. Ve İslâm'ın öz malıdır. Bu hakikatları bundan sonra vereceğimiz misallerle isbatlamağa çalışacağız.